

Boşanma Kuran Perspektifi Ve Geleneksel Anlayışın Çelişkileri

– muhammed-ridvan-kaya · 24 Nisan 2025

Boşanma, tarih boyunca hem dini hem de sosyal boyutlarıyla tartışılmış bir konudur. İslam dini, boşanmayı belirli kurallara ve sürelerle bağlayarak hem kadın hem de erkeğin haklarını koruma amacı güder. Ancak, geleneksel anlayış ve mezheplerin yorumları, zamanla bu kuralları çarpıtarak farklı bir pratik oluşturmuştur. Bu yazıda, Kur'an'ın boşanma konusundaki hükümleri ve mezheplerin uygulamaları arasındaki farkları inceleyeceğiz. Kur'an'a göre boşanma, belirli şartlar altında ve sürelerle gerçekleşen bir süreçtir. Boşanma, aceleyle veya öfkeyle ağızdan çıkan birkaç sözle değil, düşünerek, karşılıklı hakları gözeterek uygulanması gereken bir olaydır. Bakara Sûresi 226 ve 227. ayetler, boşanmayı tasarlayan eşlerin dört ay boyunca beklemeleri gerektiğini, bu süre sonunda uzlaşma mümkünse evliliklerine devam edebileceklerini belirtir. Boşanma kesinleşirse, bu kararın da dikkatle alınması gerektiği ifade edilir. >"Kadınlarına yaklaşmamaya yemin eden kimseler için dört ay bekleme vardır. Eğer dönerlerse şüphesiz Tanrı çok bağışlayandır, sonsuz merhamet sahibidir. Eğer boşamaya kesin karar verirlerse şüphesiz Tanrı her şeyi duyardır, her şeyi bilendir."(Bakara Suresi 226, 227. ayetler)

Kur'an, Bakara Sûresi 228. ayet ile boşanma sürecindeki kadın ve erkek haklarını dengeli bir şekilde açıklar:

> "Boşanmış kadınlar kendilerine üç adet iddet süresi belirler. Ve eğer Tanrı'ya ve ahiret gününe inanıyorlarsa Tanrı'nın onların rahimlerinde yarattığını gizlemeleri kendilerine helal olmaz. Eğer bu sürede barışmak isterlerse kocaları onları geri almaya hak sahibidirler. Kendileri üzerinde misli hakları vardır. Erkekler için onlar üzerinde bir derece vardır. Ve Tanrı kudretlidir, hikmet sahibidir."

Bu ifade, boşanmanın yalnızca erkeğin inisiyatifinde olmadığını, kadının da eşit bir şekilde boşanma hakkına sahip olduğunu ortaya koyar. Ancak geleneksel anlayış, bu eşitliği göz ardı ederek, kadını pasif bir konuma itmiştir.

> "Boşama iki defadır. Ya güzelce tutmak ya da iyilikle bırakmaktır. Onlara verdiğiniz şeylerden geri almanız size helal değildir. Eğer Tanrı'nın sınırlarını koruyamamaktan korkarlarsa başka. Eğer Tanrı'nın sınırlarını koruyamamaktan korkarsanız fidye hakkında ikisine de bir günah yoktur. İşte bunlar Tanrı'nın sınırlarıdır. Haddi aşmayın. Ve kim Tanrı'nın sınırlarını aşarsa işte onlar zalimlerdir. Eğer yine boşarsa bundan sonra ondan başka kocaya nikahlanıncaya kadar ona helal olmaz. Eğer o da boşarsa Tanrı'nın sınırlarını koruyacaklarına inanırlarsa ikisinin birbirine dönmesinde kendilerine bir günah yoktur. İşte bunlar Tanrı'nın sınırlarıdır. Tanrı bilen bir toplum için açıklamaktadır."(Bakara Suresi 229, 230. ayetler) Bakara Sûresi 229 ve 230. ayetler, boşanmanın toplamda iki kez gerçekleşebileceğini, üçüncü kez boşanmanın ise ancak araya başka bir evliliğin girmesiyle yeniden evlenme hakkı doğuracağını ifade eder. Buradan çıkan sonuç, üçüncü boşanmanın, aileyi geri dönülemez bir noktaya taşıdığı ve çiftin birbirlerine zarar vermesini engellemek için bir tedbir niteliği taşıdığıdır. Ancak, "üç talak" uygulamasıyla, bir defada söylenen "seni üç kez boşadım" ifadesinin bir anda evliliği sona erdirdiği şeklinde bir anlayış

uydurulmuştur. Bu uydurulan haddi aşan söz, boşanmayı basite indirgemiş ve ailevi kaoslara yol açmıştır. Kur'an, boşanmayı zamana yayarak düşünme ve uzlaşma fırsatı tanırken, bu tür aceleci uygulamalar Kur'an'ın ruhuna aykırıdır. Bakara Sûresi 230. ayet, üçüncü boşanmadan sonra çiftin tekrar evlenebilmesi için kadının başka biriyle evlenip boşanması gerektiğini belirtir. Bu hüküm, kadının bir mal gibi görülmesini veya küçük düşürülmesini değil, evliliğin ciddiyetini vurgulamak için getirilmiştir. Ancak bu ayet, mezhepler tarafından yanlış yorumlanarak "hülle" adı verilen ve kadının bir gece bir başkasıyla evlendirilip hemen boşanmasıyla sonuçlanan bir zalimane uygulamaya dönüştürülmüştür. Hülle, ahlaki ve dini açıdan ciddi bir sorundur. Kur'an, evlilikleri sevgi ve merhamet üzerine kurmayı hedeflerken, hülle uygulaması kadını bir araç gibi gören bir anlayışın ürünü olmuştur. Bu durum, Kur'an'ın ortaya koyduğu ahlaki sınırları ihlal etmekte ve dini bir kavramı, çıkar amaçlı kullanıma dönüştürmektedir. Geleneksel mezhep anlayışları, boşanmayı Kur'an'ın hükümleri yerine hadis ve sünnet adı altında ortaya atılan rivayetlere dayandırmıştır. Örneğin: Hanefi mezhebi, tehdit altında veya öfkeyle söylenen boşanma sözlerinin geçerli olduğunu ve bu durumda çiftin yeniden evlenemeyeceğini savunur. "Hülle" uygulaması, mezhep liderlerinin fetva sistemiyle kurumsallaştırılmış ve boşanmak isteyen eşlerin maddi kazanç sağlama amacıyla mollalara başvurmasına neden olmuştur. Bu tür uygulamalar, dini öğretilerin özünden sapıldığını ve insanları mağdur eden bir sistemin ortaya çıktığını göstermektedir. Kur'an, boşanmayı düzenlerken hem kadın hem de erkeğin haklarını eşit şekilde gözetmiş, uzlaşma ve barışma yollarını teşvik etmiştir. Ancak mezhep anlayışlarının getirdiği yanlış uygulamalar, bu dengeyi bozarak birçok aileyi parçalamış ve dini değerleri zedelemiştir.

Boşanma konusunda sağlıklı bir yaklaşım geliştirmek için:

1. Kur'an hükümleri esas alınmalı, mezheplerin rivayet ve yorumlarına eleştirel bakılmalıdır.
2. Hülle gibi zalimane zina uygulamaları terk edilmeli ve evlilik kurumu daha saygın bir temele oturtulmalıdır.
3. Kadınların boşama hakları, Kur'an'ın çizdiği çerçevede korunarak erkek egemen anlayışa karşı durulmalıdır.

Sonuç olarak, boşanmanın aceleyle alınan bir karar değil, üzerinde düşünülmesi gereken bir süreç olduğu unutulmamalıdır. İslam'ın öngördüğü adalet ve eşitlik ilkeleri, aile hayatının sağlıklı bir şekilde devam etmesi için temel alınmalıdır.

Kadının boşanma hakkı yoktur diyenler şu soruya cevap vermelidirler:

Kızınızı antisosyal kişilik bozukluğu olan birisiyle evlendirir misiniz? Bu akıl hastalığı değildir. Kişilik bozukluğudur. Akli dengeleri yerindedir. Kızınızın evlendiği kişinin antisosyal kişilik bozukluğu olduğunu bilmeden onunla evlenmesi durumunda sırf akli dengesi yerinde diye onunla evli kalmasını ister misiniz. Cem Garipoğlu gibi kızınızı dilim dilim doğramasını ister misiniz. Üstelik kızınız şizoid kişilik bozukluğuysa evlendiği kişi antisosyal kişilik bozukluğuysa bu evliliğin sürdürülmesini ister misiniz?